

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ
2019թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	8
Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	9
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ-ի (Ընկերություն») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների (Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2019թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև վերջինիս գործունեության համախմբված արդյունքները և համախմբված դրամական հոսքերը հաշվետու տարվա համար՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) և Հայաստանի Հանրապետությունում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր պարտականություններն այս պահանջներին և էթիկայի միջազգային կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է հմբի անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհարժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ հունքը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու նտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են հմբի ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով պատճառով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական թերահավատություն: Մենք՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե հմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել հմբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան

բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարա չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել խմբի կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:

- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:
- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական եզրակացության համար:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան
 Ղեկավար գործընկեր, «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի կողմից

KPMG Armenia LLC
 «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
 21 մայիսի 2020թ.

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.*
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	11	5,694,048	6,729,943
Ոչ նյութական ակտիվներ և գույքիլ	12	1,400,150	1,566,049
Տրված փոխառություններ	13	402,299	239,447
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	10	141,254	117,476
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	14	271,566	-
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	15	1,312,836	10,432
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		9,222,153	8,663,347
Պաշարներ		140,871	146,664
Տրված փոխառություններ	13	10,313,800	9,987,063
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	16	2,980,852	1,929,114
Ընթացիկ հարկային ակտիվներ		115,215	98,278
Բանկային ավանդներ	17	908,548	935,850
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	18	461,903	972,085
Ընթացիկ ակտիվներ		14,921,189	14,069,054
Ընդամենը ակտիվներ		24,143,342	22,732,401
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ		7,814,628	7,813,350
Կապիտալի բաշխում		(1,756,663)	(1,223,807)
Պահուստներ		1,096,472	1,724,812
Չբաշխված շահույթ		13,302,371	10,292,841
Ընկերության սեփականատերերին վերագրելի սեփական կապիտալ		20,456,808	18,607,196
Չվերահսկող բաժնեմասեր		49,192	55,658
Ընդամենը սեփական կապիտալ	19	20,506,000	18,662,854
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ			
Վարկեր և փոխառություններ	21	287,820	1,415,453
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	10	676,676	778,072
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		964,496	2,193,525
Վարկեր և փոխառություններ	21	1,406	20,156
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր		73,480	90,833
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	22	2,589,681	1,573,696
Ընթացիկ հարկային պարտավորություններ		8,279	191,337
Ընթացիկ պարտավորություններ		2,672,846	1,876,022
Ընդամենը պարտավորություններ		3,637,342	4,069,547
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		24,143,342	22,732,401

* Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 10-ից 55-րդ էջերում ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2019թ.	2018թ.*
Հասույթ	6	19,958,571	15,655,800
Վաճառքի ինքնարժեք	7	(16,947,787)	(12,027,357)
Համախառն շահույթ		3,010,784	3,628,443
Այլ եկամուտ		288,343	130,580
Վարչական ծախսեր	8	(956,528)	(781,703)
Այլ ծախսեր		(119,306)	(100,816)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ		2,223,293	2,876,504
Ֆինանսական եկամուտ	9	899,037	970,729
Ֆինանսական ծախսեր	9	(107,939)	(188,012)
Ջուտ ֆինանսական եկամուտ		791,098	782,717
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		3,014,391	3,659,221
Շահութահարկի գծով (ծախս)/հատուցում	10	(634,782)	(824,060)
Շահույթ տարվա համար		2,379,609	2,835,161
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք		2,379,609	2,835,161
Շահույթ վերագրելի՝			
Ընկերության սեփականատերերին		2,382,468	2,834,060
Չվերահսկող բաժնեմասերին		(2,859)	1,101
		2,379,609	2,835,161
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք վերագրելի՝			
Ընկերության սեփականատերերին		2,382,468	2,834,060
Չվերահսկող բաժնեմասերին		(2,859)	1,101
		2,379,609	2,835,161

* Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2020թ. մայիսի 21-ին և ստորագրվել են վարչապետի անունից:

Ս Ո Ւ Դ Ե Ն Կ ար ա յ ա ն
Գլխավոր տնօրեն

Աշոտ Ավետիսյան
Գլխավոր հաշվապահ

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 10-ից 61-րդ էջերում ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար

	Ընկերության սեփականատերերին վերագրելի						Ընդամենը սեփական կապիտալ
	Բաժնետիրական կապիտալ	Կապիտալի բաշխում	Հիմնական միջոցների վերագնահատումից աճ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը	Չվերահսկող բաժնեմասեր	
հազ. դրամ							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	7,814,350	(696,693)	2,383,116	6,800,477	16,301,250	54,557	16,355,807
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք							
Շահույթ	-	-	-	2,834,060	2,834,060	1,101	2,835,161
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք							
Հիմնական միջոցների վերագնահատման իրացված պահուստ	-	-	(658,304)	658,304	-	-	-
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	(658,304)	3,492,364	2,834,060	1,101	2,835,161
Գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ							
Արտոնյալ բաժնետոմսերի հետգնում	(1,000)	-	-	-	(1,000)	-	(1,000)
Այլ բաշխումներ	-	(527,114)	-	-	(527,114)	-	(527,114)
Ընդամենը գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ	(1000)	(527,114)	-	-	(528,114)	-	(528,114)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	7,813,350	(1,223,807)	1,724,812	10,292,841	18,607,196	55,658	18,662,854
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	7,813,350	(1,223,807)	1,724,812	10,292,841	18,607,196	55,658	18,662,854
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք							
Շահույթ	-	-	-	2,382,468	2,382,468	(2,859)	2,379,609
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք							
Հիմնական միջոցների վերագնահատման իրացված պահուստ	-	-	(628,340)	628,340	-	-	-
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	(628,340)	3,010,808	2,382,468	(2,859)	2,379,609
Գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ							
Կանոնադրական կապիտալի համալրում	1,278	-	-	(1,278)	-	-	-
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	-	-	-	(3,607)	(3,607)
Այլ բաշխումներ	-	(532,856)	-	-	(532,856)	-	(532,856)
Ընդամենը գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ	1,278	(532,856)	-	(1,278)	(532,856)	(3,607)	(536,463)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	7,814,628	(1,756,663)	1,096,472	13,302,371	20,456,808	49,192	20,506,000

* Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 10-ից 55-րդ էջերում ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.*
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից		
Շահույթ	2,379,609	2,835,161
<i>Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով.</i>		
Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումից կորուստ	3,807	41,182
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	1,232,894	1,262,542
Օգուտ հիմնական միջոցների օտարումից	(5,542)	-
Օգուտ դուստր կազմակերպության օտարումից	(26,072)	-
Երաշխավորությունների գծով եկամուտ	(192,037)	(87,075)
Ջուտ ֆինանսական եկամուտ	(794,905)	(823,899)
Շահութահարկի գծով հատուցում/(ծախս)	634,782	824,060
<i>Փոփոխություններ հետևյալ հոդվածներում.</i>		
Պաշարներ	5,793	8,084
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	(1,051,738)	(150,803)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,001,343	157,772
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից՝ նախքան շահութահարկի և տոկոսների վճարումը	3,187,934	4,067,024
Վճարված շահութահարկ	(825,500)	(736,495)
Վճարված տոկոսներ	(49,887)	(147,582)
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ	2,312,547	3,182,947
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից		
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից	3,040	-
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում	(10,961)	(29,832)
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(23,154)	(95,148)
Դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման համար տրված կանխավճարներ	(1,302,404)	-
Ասոցիացված կազմակերպության ձեռքբերում	(169,750)	-
Դուստր կազմակերպությունների օտարում՝ առանց ստացված դրամական միջոցների	17,000	-
Բանկային ավանդների տեղաբաշխում	(1,758,000)	(935,000)
Մուտքեր բանկային ավանդներից	1,810,000	480,000
Տրամադրված փոխառություններ	(3,095,653)	(9,013,300)
Տրամադրված փոխառությունների մարում	2,763,738	6,938,231
Ստացված տոկոսներ	61,537	232,922
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ	(1,704,607)	(2,422,127)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից		
Ելքեր բաժնետիրական կապիտալի հետգնումից	-	(1,000)
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	-	2,061,359
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(1,114,447)	(3,413,817)
Վճարված շահաբաժիններ	(3,427)	-
Ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված)/ ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ	(1,117,874)	(1,353,458)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ նվազում	(509,934)	(592,638)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի	972,085	1,568,139
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքները դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար	(248)	(3,416)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի	461,903	972,085

* Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՄ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՄ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	11	17. Բանկային ավանդներ	25
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	12	18. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	26
3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	12	19. Կապիտալ և պահուստներ	26
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	12	20. Կապիտալի կառավարում	27
5. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի փոփոխություններ	13	21. Վարկեր և փոխառություններ	27
6. Հասույթ	14	22. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29
7. Վաճառքի ինքնարժեք	16	23. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	30
8. Վարչական ծախսեր	16	24. Խոշոր դուստր կազմակերպություններ	35
9. Չուտ ֆինանսական եկամուտ	16	25. Հանձնառություններ	35
10. Շահութահարկ	17	26. Պայմանական դեպքեր	36
11. Հիմնական միջոցներ	20	27. Կապակցված կողմեր	37
12. Ոչ նյութական ակտիվներ և գույվիլ	22	28. Չափման հիմունքներ	38
13. Տրված փոխառություններ	23	29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն	38
14. Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտներ	24	30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	53
15. Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	24	31. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	54
16. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	25		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ-ն («Ընկերություն») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունները («Խումբ») իրենցից ներկայացնում են բաց բաժնետիրական և փակ բաժնետիրական ընկերություններ՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն:

Ընկերությունը հիմնադրվել է 2004թ. սեպտեմբերի 1-ին՝ Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային գույքի կառավարման դաշնային գործակալության թիվ 291-ռ որոշման համաձայն:

Խմբի հիմնական գործունեությունն էլեկտրաէներգիայի արտադրությունն է Կոտայքի և Լոռու մարզերում գտնվող կայաններում: Արտադրված էլեկտրաէներգիան վաճառվում է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ին:

Խմբի միակ սեփականատերն է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն: Խմբի վերջնական վերահսկող անձն է պրն. Սամվել Կարապետյանը:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 24-ում:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Հրազդան, Գործարանային փ. 1:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Խմբի գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար: Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

Բացի այդ, 2020թ. առաջին ամիսներին համաշխարհային շուկայում տեղի են ունեցել զգալի ցնցումներ՝ պայմանավորված կորոնավիրուսի բռնկումով: Այլ գործոնների հետ մեկտեղ, հիվանդության բռնկումը հանգեցրել է ֆոնդային բորսայի ցուցանիշների կտրուկ անկման, արտարժույթի շուկայում տատանումների և պարտազանցման տեղի ունենալու ռիսկի փոփոխությունների հետ կապված անորոշության:

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ Խմբի գործունեությունը չէր ընդհատվել COVID 19 բռնկման հետևանքով:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության վերաբերյալ հայտարարություն

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՄ) պահանջների համաձայն:

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն իրենցից ներկայացնում են Խմբի տարեկան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների առաջին փաթեթը, որտեղ կիրառվել են ՖՀՄՄ 16 «*Վարձակալություններ*» ստանդարտների պահանջները: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի համապատասխան փոփոխությունները ներկայացված են Ծանոթագրություն 5-ում:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթը և այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նշվում է այլ տեղեկատվություն:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՄ պահանջների համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում ղեկավարության կողմից կատարած ենթադրությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է Ծանոթագրություն 11-ում՝ «Հիմնական միջոցներ»:

Այն ենթադրությունների և գնահատման անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնց դեպքում առկա է նշանակալի ռիսկ, որ դրանք հաջորդ ֆինանսական տարվա ընթացքում կարող են հանգեցնել էական ճշգրտումների, ներկայացված է Ծանոթագրություն 20-ի (բ) կետի (ii) ենթակետում՝ տրված փոխառություններից և ֆինանսական երաշխավորություններից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի չափման հետ կապված:

Իրական արժեքի չափում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման որոշակի դրույթների և բացահայտումների համար պահանջվում է իրական արժեքի չափում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների համար:

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Խմբի հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- *1-ին մակարդակ.* նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտվող):
- *2-րդ մակարդակ.* 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- *3-րդ մակարդակ.* ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, ապա իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղափոխությունները Խումբը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարված ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 20-ի (ա) կետում՝ ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի հետ կապված:

5. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի փոփոխություններ

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություններ» ստանդարտը 2019թ. հունվարի 1-ից:

Խումբը կիրառել է ՖՀՄՍ 16-ն օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը, համաձայն որի ստանդարտը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահություն 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ: Համապատասխանաբար, 2018թ. համար ներկայացված համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում, այսինքն՝ այն ներկայացվում է ինչպես նախկինում՝ ՀՀՄՍ 17-ի և համապատասխան մեկնաբանությունների համաձայն:

(ա) Վարձակալության սահմանումը

Նախկինում Խումբը պայմանագրի սկզբում որոշում էր, թե արդյոք համաձայնությունը հանդիսանում էր վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում էր վարձակալություն՝ ՖՀՄՍԿ Մեկնաբանություն 4 «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» համաձայն: Այժմ Խումբը գնահատում է, թե արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն:

ՖՀՄՍ 16-ին անցնելիս Խումբը որոշել է օգտվել գործնական բնույթի պարզեցումից, որը թույլ է տալիս չվերանայել վարձակալության գործարքների բացահայտման համար նախկինում իրականացված գնահատման արդյունքները: Խումբը ՖՀՄՍ 16-ը կիրառել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք նախկինում որոշակիացվել էին որպես վարձակալության պայմանագրեր: Պայմանագրերը, որոնք չէին որոշակիացվել որպես վարձակալության պայմանագրեր չՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՍԿ Սեկնաբանություն 4-ի համաձայն, չեն վերագնահատվել ՖՀՄՍ 16-ի պահանջներին համապատասխանող վարձակալություն բացահայտելու համար: Այդ իսկ պատճառով, ՖՀՄՍ 16-ի վարձակալության սահմանումը կիրառվել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք կնքվել կամ փոփոխվել են 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո:

Խումբը չունի վարձակալության սահմանմանը համապատասխանող վարձակալություն պարունակող պայմանագրեր:

6. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

Խումբը հասույթը հիմնականում ստանում է իր հաճախորդներին էլեկտրաէներգիայի և հողորության վաճառքից:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Հասույթ հաճախորդների հետ պայմանագրերից	19,958,571	15,655,800
Ընդամենը հասույթ	19,958,571	15,655,800

(բ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ ծառայությունների հիմնական տեսակների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

Գեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Ծառայությունների հիմնական տեսակներ		
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	16,405,406	11,224,748
Հողորության վաճառք	3,496,752	4,385,635
Էլեկտրաէներգիայի փոխանցման ծառայություն	56,413	45,417
	19,958,571	15,655,800
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ		
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված ծառայություններ	19,958,571	15,655,800
Հասույթ հաճախորդների հետ պայմանագրերից	19,958,571	15,655,800

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է հաճախորդի հետ պայմանագրում սահմանված հատուցման հիման վրա: Խումբը ճանաչում է հասույթը, երբ հաճախորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչումը ՖՀՄՍ 15 համաձայն
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	Էլեկտրաէներգիայի վաճառքից ստացվող հասույթը ճանաչվում է հաճախորդին էլեկտրաէներգիան մատակարարելուց հետո: Պայմանագրերը չեն ներառում փոփոխում հատուցումներ: Հաշիվները դուրս են գրվում ամսական կտրվածքով և սովորաբար ենթակա են վճարման 25 օրվա ընթացքում:	Որպես գործնական բնույթի պարզեցում՝ Խումբը հասույթը ճանաչում է այն գումարով, որի չափով իրավունք ունի հաշիվ ներկայացնել, եթե գումարն ուղղակիորեն համընկնում է մինչև տվյալ ամսաթիվը Խմբի կողմից կատարման պարտականության կատարման արդյունքում հաճախորդին փոխանցված արժեքի հետ:
Արտադրական հզորության վաճառք	Այս պայմանագրերի շրջանակում Խումբը միշտ պատրաստ է հանձն առնել հաճախորդին անհրաժեշտության դեպքում էլեկտրաէներգիա մատակարարելու պարտականություն: Հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում՝ ծառայությունների մատուցմանը զուգահեռ: Պայմանագրերը չեն ներառում փոփոխում հատուցումներ: Հաշիվները դուրս են գրվում ամսական կտրվածքով և սովորաբար ենթակա են վճարման 25 օրվա ընթացքում:	Որպես գործնական բնույթի պարզեցում՝ Խումբը հասույթը ճանաչում է այն գումարով, որի չափով իրավունք ունի հաշիվ ներկայացնել, եթե գումարն ուղղակիորեն համընկնում է մինչև տվյալ ամսաթիվը Խմբի կողմից կատարման պարտականության կատարման արդյունքում հաճախորդին փոխանցված արժեքի հետ:
Էլեկտրաէներգիայի փոխանցման ծառայություն	Էլեկտրաէներգիայի փոխանցման ծառայությունն իրենից ներկայացնում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը Խմբի ցանցի միջոցով: Պայմանագրերը չեն ներառում փոփոխում հատուցումներ, և մատուցվող ծառայությունների արժեքը որոշվում է Հայաստանի Հանրապետության Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից սահմանված մեթոդաբանությամբ: Հաշիվները դուրս են գրվում ամսական կտրվածքով և սովորաբար ենթակա են վճարման 30 օրվա ընթացքում:	Որպես գործնական բնույթի պարզեցում՝ Խումբը հասույթը ճանաչում է այն գումարով, որի չափով իրավունք ունի հաշիվ ներկայացնել, եթե գումարն ուղղակիորեն համընկնում է մինչև տվյալ ամսաթիվը Խմբի կողմից կատարման պարտականության կատարման արդյունքում հաճախորդին փոխանցված արժեքի հետ:

7. Վաճառքի ինքնարժեք

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Գազի գծով ծախսեր	13,850,471	8,934,043
Աշխատավարձ	1,409,278	1,421,771
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	1,203,336	1,233,645
Էլեկտրաէներգիա գծով ծախսեր	203,735	172,324
Անվտանգություն	156,260	152,352
Այլ	124,707	113,222
	16,947,787	12,027,357

8. Վարչական ծախսեր

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Աշխատավարձ	734,281	572,012
Մասնագիտական ծառայություններ	47,207	23,270
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	33,581	33,458
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	20,526	20,651
Այլ վարչական ծախսեր	120,933	132,312
	956,528	781,703

9. Չուտ ֆինանսական եկամուտ

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված		
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	899,037	970,122
Չուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	-	607
Ֆինանսական եկամուտ	899,037	970,729
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ – տոկոսային ծախս	(44,379)	(146,830)
Չուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից	(59,753)	-
Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումից կորուստ	(3,807)	(41,182)
Տոկոսային ծախսեր	(107,939)	(188,012)
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված զուտ ֆինանսական ծախսեր	791,098	782,717

10. Շահութահարկ

(ա) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Խումբը շահութահարկը վճարում է հայկական ընկերությունների համար կիրառելի 20% դրույքաչափով:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Ընթացիկ տարի	(625,503)	(750,131)
 Հետաձգված հարկի գծով հատուցում		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	53,114	(2,702)
Ճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն (հետաձգված հարկային ակտիվների արժեքի նվազեցման կամ հակադարձման հետևանքով)	(62,393)	(71,227)
Ընդամենը հատուցում/(ծախս) շահութահարկի գծով	(634,782)	(824,060)

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում

	2019թ.		2018թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը	3,014,391		3,659,221	
Շահութահարկ՝ հարկի կիրառելի դրույքաչափով	(602,878)	(20.0)	(731,844)	(20.0)
Հարկի դրույքաչափի նվազեցման ազդեցություն*	59,492	2.0	-	-
Ճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն (հետաձգված հարկային ակտիվների արժեքի նվազեցման կամ հակադարձման հետևանքով)	(62,393)	(2.1)	(71,227)	(1.9)
Չչնվազեցվող ծախսեր	(29,002)	(1.0)	(20,988)	(0.6)
	(634,782)	(21.2)	(824,060)	(22.5)

* Համաձայն 2019թ. հունիսի 25-ի հարկերի մասին որոշման՝ 2020թ. հունվարի 1-ից գործում է նոր հարկային օրենսգիրքն ըստ որի շահութահարկի դրույքաչափը 20%-ից նվազեցվել է 18%-ի: Հաշվի առնելով, որ օրենսդրության փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել հաշվետու ժամանակաշրջանում, հետաձգված հարկային ակտիվները վերահաշվարկվել են օգտագործելով հարկի նոր դրույքաչափը, որն ըստ ակնկալիքների պետք է գործեր հակադարձման պահին:

(բ) Ծանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլելու նպատակով որոշված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակներով օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերություններն առաջացնում են զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություններ 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Գործող հարկային օրենսդրության համաձայն՝ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունները մարման ժամկետ չունեն:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները վերագրելի են հետևյալ հոդվածներին.

հազ. դրամ	Ակտիվներ		Պարտավորություններ		Զուտ	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Հիմնական միջոցներ	-	-	(457,529)	(514,919)	(457,529)	(514,919)
Ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	(203,061)	(263,153)	(203,061)	(263,153)
Ներդրում ասոցիացված կազմակերպությունում	-	-	(16,084)	-	(16,084)	-
Տրված փոխառություններ	126,258	97,392	-	-	126,258	97,392
Բանկային ավանդներ	138	683	-	-	138	683
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր	13,227	18,168	-	-	13,227	18,168
Պահուստներ	1,631	1,233	-	-	1,631	1,233
	141,254	117,476	(676,674)	(778,072)	(535,420)	(660,596)

(գ) Ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխությունները տարվա ընթացքում

հազ. դրամ	1 հունվարի 2019թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված	31 դեկտեմբերի 2019թ.
Հիմնական միջոցներ	834,061	(21,453)	-	812,608
Ոչ նյութական ակտիվներ	(263,153)	60,092	-	(203,061)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	44,369	(4,437)	-	39,932
Ներդրում ասոցիացված կազմակերպությունում	-	4,544	(20,628)	(16,084)
Տրված փոխառություններ	97,392	(91,279)	120,145	126,258
Բանկային ավանդներ	683	(545)	-	138
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր	18,168	(39,879)	34,937	13,226
Պաշարներ	34,212	(3,421)	-	30,791
Կրեդիտորական պարտքեր	9,429	(323)	-	9,106
Զուտ հետաձգված շահութահարկ	775,161	(96,700)	134,454	812,915
Դուրսգրում	(1,435,757)	87,422	-	(1,348,335)
Հետաձգված շահութահարկ	(660,596)	(9,279)	134,454	(535,421)

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՁԷԿ)» ԲԲԸ
 2019թ. համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

հազ. դրամ	1 հունվարի 2018թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Հիմնական միջոցներ	763,855	70,206	-	834,061
Ոչ նյութական ակտիվներ	(300,686)	37,533	-	(263,153)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	44,369	-	-	44,369
Տրված փոխառություններ	95,066	(93,871)	96,197	97,392
Բանկային ավանդներ	-	683	-	683
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր	-	(17,415)	35,583	18,168
Պաշարներ	34,212	-	-	34,212
Կրեդիտորական պարտքեր	9,267	162	-	9,429
Չուտ հետաձգված շահութահարկ	646,083	(2,702)	131,780	775,161
Դուրսգրում	(1,364,530)	(71,227)	-	(1,435,757)
Հետաձգված շահութահարկ	(718,447)	(73,929)	131,780	(660,596)

(դ) Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ «ՀրազՁԷԿ» ԲԲԸ-ի հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել հիմնական միջոցների և պաշարներին վերաբերող 1,348,335 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 1,435,757 հազար դրամ) գումարով նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով:

Գործող հարկային օրենսդրության համաձայն՝ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններից առաջացող հետաձգված հարկային ակտիվների օգտագործման ժամկետը սահմանափակ չէ: Հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել, քանի որ դեկավարության գնահատմամբ Խումբն ի վիճակի չի լինի իրացնել դրանք գոյություն ունեցող սպազա գործառնական պլանների շրջանակում:

11. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հող և շենքեր	Շինություններ և մեխանիզմներ	Մեքենա-սարքավորումներ	Անավարտ շինարարութ.	Ընդամենը
Վերագնահատված արժեք					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	1,827,618	2,707,542	4,347,593	93,910	8,976,663
Ավելացումներ	-	-	14,692	-	14,692
Օտարումներ	(5,377)	-	(1,678)	-	(7,055)
Վերադասակարգում ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	(61,899)	(61,899)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	1,822,241	2,707,542	4,360,607	32,011	8,922,401
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	1,822,241	2,707,542	4,360,607	32,011	8,922,401
Ավելացումներ	-	-	10,961	-	10,961
Օտարումներ	-	(5,720)	(16,343)	-	(22,063)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,822,241	2,701,822	4,355,225	32,011	8,911,299
Մաշվածություն					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	214,350	122,040	783,314	-	1,119,704
Տարվա մաշվածություն	252,112	115,770	704,936	-	1,072,818
Օտարումներ	-	-	(64)	-	(64)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	466,462	237,810	1,488,186	-	2,192,458
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	466,462	237,810	1,488,186	-	2,192,458
Տարվա մաշվածություն	208,334	109,426	726,449	-	1,044,209
Օտարումներ	-	(3,149)	(16,267)	-	(19,416)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	674,796	344,087	2,198,368	-	3,217,251
Հաշվեկշռային արժեք					
Առ 1 հունվարի 2018թ.	1,613,268	2,585,502	3,564,279	93,910	7,856,959
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	1,355,779	2,469,732	2,872,421	32,011	6,729,943
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,147,445	2,357,735	2,156,857	32,011	5,694,048
Հաշվեկշռային արժեքը, եթե վերագնահատում չիրականացվեր					
Առ 1 հունվարի 2018թ.	816,507	3,198,966	850,757	82,322	4,948,552
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	732,483	3,100,676	562,700	30,282	4,426,141
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	667,188	3,023,389	305,788	30,282	4,026,647

(ա) Մաշվածության գումար

1,017,982 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 1,046,245 հազար դրամ) գումարով մաշվածության ծախսը ճանաչվել է վաճառքի ինքնարժեքի կազմում և 26,227 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 18,327 հազար դրամ) գումարով՝ վարչական ծախսերի կազմում: Մնացած ծախսերը ճանաչվել են այլ ծախսերի կազմում:

(բ) Հիմնական միջոցների վերագնահատում

2016թ-ին դեկավարությունը հանձնարարել է «Տոսպ» ՍՊԸ-ին իրականացնել հիմնական միջոցների անկախ գնահատում 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Գնահատման արդյունքներով հիմնական միջոցների իրական արժեքը կազմել էր 4,374,666 հազար դրամ, որը դասվել էր իրական արժեքի հիերարխիայի 3-րդ մակարդակին՝ հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդով օգտագործված ելակետային տվյալները:

Կանխատեսման ժամանակաշրջանը ներառում էր մինչև 2022թ. (ներառյալ) ընկած տարիները: Ընկերությունը գործում է մնացորդային հիմունքով, երբ Հայաստանի Հանրապետությունում առկա է էլեկտրաէներգիայի չբավարարված պահանջարկ: ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության տվյալների համաձայն՝ Ընկերության կողմից արտադրված էլեկտրաէներգիան պահանջարկ կունենա մինչև 2022թ.: Դեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերության գործունեության ակնկալվող ժամկետի վերաբերյալ ենթադրությունը դեռևս տեղի է:

12. Ոչ նյութական ակտիվներ և գույքիլի

հազ. դրամ	Գույքիլի	Լիցենզիա	Մշակման ծախսումներ	Այլ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	90,019	1,686,597	-	20,610	1,797,226
Վերադասակարգում հիմնական միջոցներից	-	-	61,899	-	61,899
Ավելացումներ	-	-	94,556	592	95,148
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	90,019	1,686,597	156,455	21,202	1,954,273
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	90,019	1,686,597	156,455	21,202	1,954,273
Ավելացումներ	-	-	23,154	559	23,713
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	90,019	1,686,597	179,609	21,761	1,977,986
Ամորտիզացիա					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	-	187,359	-	11,141	198,500
Տարվա ամորտիզացիա	-	187,400	-	2,324	189,724
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	-	374,759	-	13,465	388,224
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	-	374,759	-	13,465	388,224
Տարվա ամորտիզացիա	-	187,400	-	2,212	189,612
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	-	562,159	-	15,677	577,836
Հաշվեկշռային արժեք					
Առ 1 հունվարի 2018թ.	90,019	1,499,238	-	9,469	1,598,726
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	90,019	1,311,838	156,455	7,737	1,566,049
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	90,019	1,124,438	179,609	6,084	1,400,150

(ա) Լիցենզիա

Լիցենզիան Խմբի կողմից ձեռք է բերվել «Չորագետ Հիդրո» ՍՊԸ-ն ձեռք բերելու միջոցով: Լիցենզիան ունի օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ և չափվում է սկզբնական արժեքով՝ համաձայն կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(բ) Մշակման ծախսումներ

Մշակման ծախսումներն իրենցից ներկայացնում են նոր հիդրոէլեկտրակայանի նախագծման ծախսումները, որի շինարարությունը դեռ չի սկսվել: Հիդրոէլեկտրակայանը կառուցվելու է Դեբեդ գետի վրա և նախատեսվում է, որ այն դառնալու է Հայաստանի խոշորագույն հիդրոէլեկտրակայաններից մեկը՝ 76 ՄՎտ դրվածքային հզորությամբ և տարեկան 300 միլիոն կՎտժ էլեկտրաէներգիայի մատակարարմամբ:

13. Տրված փոխառություններ

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	402,299	239,447
Ընթացիկ		
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	10,313,800	9,987,063

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադր.	Մարման տարին	2019թ.		2018թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված փոխառություններ մայր կազմակերպությանը	ՀՀ դրամ	4%	2020	1,048,452	1,013,603	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ մայր կազմակերպությանը	ՀՀ դրամ	0%	2020	632,873	566,759	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ մայր կազմակերպությանը	ՀՀ դրամ	4.90%	2020	1,023,260	963,026	975,730	921,025
Գրավով չապահովված փոխառություններ մայր կազմակերպությանը	ԱՄՆ դոլար	5.75%	2020	818,872	806,781	-	-
Գրավով ապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ԱՄՆ դոլար	5.75%	2020	1,103,571	1,077,743	2,427,291	2,396,351
Գրավով ապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ԱՄՆ դոլար	2.25%	2020	2,483,220	2,344,840	2,449,763	2,387,593
Գրավով ապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ԱՄՆ դոլար	4.00%	2020	2,197,803	2,110,848	2,132,805	2,089,739
Գրավով ապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	4.9%	2020	222,062	208,991	1,093,638	1,016,412
Գրավով ապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ԱՄՆ դոլար	4.9%	2020	1,059,668	1,026,550	1,021,207	986,742
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	0.0%	2023	321,457	208,558	360,562	204,909
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	0.0%	2020	134,000	119,502	132,000	116,235
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ԱՄՆ դոլար	5.75%	2020	77,282	75,157	73,763	72,967
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	0.0%	2022	37,500	26,222	34,000	21,826
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	0.0%	2021	7,513	7,513	12,711	12,711
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմերին	ՀՀ դրամ	0.0%	2024	250,000	160,006	-	-
				11,417,533	10,716,099	10,713,470	10,226,510

Կապակցված կողմերին տրված գրավով ապահովված փոխառություններն ապահովված են ֆինանսական երաշխավորություններով:

Պարտքային և արժույթային ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության և տրված փոխառությունների գծով արժեզրկումից կորուստների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

14. Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտներ

(ա) Ասոցիացված կազմակերպություններ

2019թ-ին Խումբը ձեռք է բերել «Կամսար» ՍՊԸ-ի բաժնետոմսերի 21.4724%-ը 169,750 հազար դրամով: Խումբը որոշել է, որ ունի նշանակալի ազդեցություն, քանի որ ունի ներկայացվածություն ներդրման օբյեկտի խորհրդում և հաշվառում է մասնակցությունը բաժնեմասնակցության մեթոդով, որը սկզբնապես ճանաչվում է սկզբնական արժեքով:

Հետևյալ աղյուսակում վերլուծում է, ընդհանուր առմամբ, ասոցիացված կազմակերպությունում մասնակցության հաշվեկշռային արժեքը, շահույթի մասնաբաժինը և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքը:

հազ. դրամ	2019թ.
Վճարված նախնական/սկզբնական հատուցում	169,750
Ասոցիացված կազմակերպությանը տրված ոչ տոկոսակիր փոխառության զեղչման ազդեցություն/հետևանք	103,142
Խմբի մասնաբաժինը	
– շարունակվող գործառնություններից ստացվող վնասում	(1,326)
	271,566

15. Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Կանխավճարներ դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման համար	1,302,404	-
Այլ կանխավճարներ	10,432	10,432
Կանխավճարներն ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	1,312,836	10,432

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման համար տրված կանխավճարների մնացորդներն իրենցից ներկայացնում են «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերի 90%-ի ձեռքբերման համար վճարված կանխավճարները:

2020թ. մարտի 10-ին Խումբը ձեռք է բերել վերահսկողություն «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի նկատմամբ՝ գնելով ընկերության բաժնետոմսերի և քվեարկության իրավունք տվող բաժնեմասերի 100%-ը՝ 1,374,479 հազար դրամով: Հատուցման ընդհանուր գումարը վճարվել է կանխիկով, և չկան պայմանական հատուցման ապագա ամսաթվով հաշվարկելու և վճարելու հետ կապված պայմանավորվածություններ:

«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի նկատմամբ վերահսկողություն ձեռք բերելը թույլ կտա Խմբին ամրապնդել իր դիրքը շուկայի էլեկտրաէներգիայի արտադրման ոլորտում:

Բիզնեսի միավորման սկզբնական հաշվառումն ավարտված չէր այս ֆինանսական հաշվետվությունների ստորագրման ամսաթվի դրությամբ: Դեկավարությունը մտադիր է ավարտել այն նախքան 2020թ. դեկտեմբերի 31-ը:

Ձեռքբերված կազմակերպության 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա հասույթը և շահույթը կազմում են համապատասխանաբար 6,721,616 հազար դրամ և 159,937 հազար դրամ:

16. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով առևտրական դեբիտորական պարտքեր	2,899,420	1,861,347
Այլ առևտրական դեբիտորական պարտքեր	26,991	20,147
ԱԱՀ-ի գծով դեբիտորական պարտքեր	6,631	24,959
Այլ դեբիտորական պարտքեր	47,810	22,661
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	2,980,852	1,929,114

Պարտքային և արժութային ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության և առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

17. Բանկային ավանդներ

Ստորև ներկայացված են բանկային ավանդների համար գործող պայմանները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադր.	Մարման տարին	2019թ.		2018թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	10.2%	2019	-	-	481,341	478,730
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	6.5%	2019	-	-	226,100	225,484
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	5.2%	2019	-	-	131,426	131,369
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	6.6%	2019	-	-	100,398	100,267
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	6.5%	2020	831,198	830,446	-	-
Բանկային ավանդ	ՀՀ դրամ	5.1%	2020	78,120	78,102	-	-
				909,318	908,548	939,265	935,850

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հետ կապված պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում

18. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Բանկային հաշիվների մնացորդներ	461,619	971,308
Կանխիկը դրամարկղում	284	777
Ընդամենը դրամական միջոցները և դրանց համարժեքներ	461,903	972,085

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հետ կապված պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

19. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ և կապիտալի բաշխումներ

Բաժնետոմսերի քանակը, եթե այլ տեղեկատվություն չի նշվում

	Սովորական բաժնետոմսեր	
	2019թ.	2018թ.
Հունվարի 1-ի դրությամբ թողարկված	1,597,430	1,597,430
Դրամական միջոցների դիմաց թողարկված	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված, ամբողջովին վճարված	1,597,430	1,597,430
Հայտարարված բաժնետոմսեր - անվանական արժեք	4,892 դրամ	4,891.2 դրամ

(բ) Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերը հավասար իրավունքներ ունեն Ընկերության մնացորդային ակտիվների նկատմամբ:

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

(գ) Շահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Ընկերության և վերջինիս դրուստը կազմակերպությունների բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության և վերջինիս դրուստը կազմակերպությունների ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված համապատասխան չբաշխված շահույթի մնացորդով:

2019թ-ին և 2018թ-ին շահաբաժիններ չեն առաջարկվել և չեն վճարվել:

(դ) Կապիտալի բաշխում

Կապիտալի բաշխումն իրենից ներկայացում է կապակցված կողմերին ցածր տոկոսադրույքով տրամադրված փոխառությունների իրական և անվանական արժեքների միջև տարբերությունը:

(ե) Վերագնահատումից աճ

Վերագնահատումից աճը վերաբերում է հիմնական միջոցների վերագնահատմանը:

20. Կապիտալի կառավարում

Խումբը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Խմբի գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու և շուկայի մասնակիցների վստահությունը պահպանելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Խմբի հասույթի և շահույթի մշտական մոնիտորինգի, ինչպես նաև հիմնականում գործառնական գործունեությունից ստացվող դրամական հոսքերի միջոցով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերը՝ Խումբը նպատակ ունի կայունացնել հասույթի աճը:

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման Խմբի մոտեցումը չի փոփոխվել: Խմբի կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն արտաքին մարմինների պահանջներ:

21. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Խմբի տոկոսակիր վարկերի պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
<i>Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ</i>		
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	287,820	1,415,453
<i>Ընթացիկ պարտավորություններ</i>		
Փոխառություններ կապակցված կողմերից	-	13,244
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	1,406	6,912
	1,406	20,156

(ա) Մարման պայմանները և ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի համար գործող պայմանները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադր.	Մարման տարին	2019թ.		2018թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	ԱՄՆ դոլար	5.75%	2023	289,226	289,226	1,422,365	1,422,365
Այլ փոխառություններ	Ռուբլի	0.0%	2020	-	-	2,091	2,091
Այլ փոխառություններ	Ռուբլի	6.0%	2020	-	-	8,544	8,544
Այլ փոխառություններ	ՀՀ դրամ	6.0%	2020	-	-	2,609	2,609
				289,226	289,226	1,435,609	1,435,609

Բանկային վարկի դիմաց գրավադրված է «Չորագետ Հիդրո» ՍՊԸ-ի բաժնետոմսերի 100%-ը:

(բ) Պարտավորությունների փոփոխությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի համադրում

հազ. դրամ	Ծնթգ.	Պարտավորություններ	
		Վարկեր և փոխառություններ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ. Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված		1,435,609	1,435,609
Մուտքեր բաժնետիրական կապիտալի թողարկումից		-	-
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից		-	-
Վարկերի և փոխառությունների մարում		(1,114,447)	(1,114,447)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված		(1,114,447)	(1,114,447)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ		(13,185)	(13,185)
Այլ փոփոխություններ			
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>			
Օտարված դուստր կազմակերպության մնացորդի ապաճանաչում		(13,244)	(13,244)
Տոկոսային ծախս	9	44,379	44,379
Վճարված տոկոսներ		(49,886)	(49,886)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ		(18,751)	(18,751)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.		289,226	289,226

	Պարտավորություններ	Ընդամենը
Ծնթգ.	Վարկեր և փոխառություններ	
հազ. դրամ		
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	2,789,201	2,789,201
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված		
Մուտքեր բաժնետիրական կապիտալի թողարկումից	-	-
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	2,061,359	2,061,359
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(3,413,817)	(3,413,817)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(1,352,458)	(1,352,458)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	306	306
Այլ փոփոխություններ		
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>		
Տոկոսային ծախս	9 146,142	146,142
Վճարված տոկոսներ	(147,582)	(147,582)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(1,440)	(1,440)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	1,435,609	1,435,609

22. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր

	2019թ.	2018թ.
Կրեդիտորական պարտքեր գազի սպառման գծով	2,164,390	1,224,584
Այլ կրեդիտորական պարտքեր	54,962	43,028
	2,219,352	1,267,612

Այլ կրեդիտորական պարտքեր

	2019թ.	2018թ.
Աշխատակիցներին վճարվելիք գումարներ	137,926	128,089
Այլ վճարվելիք հարկեր	232,403	177,995
	370,329	306,084
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	2,589,681	1,573,696

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին ԽՎԲԻ ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

23. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Իրական արժեք

Ղեկավարությունը գտնում է, որ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքներն էականորեն չեն տարբերվում վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքներից:

(բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Խումբն ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (բ) (ii)),
- իրացվելիության ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (բ) (iii)),
- շուկայական ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (բ) (iv)):

(i) Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման և հսկողության համար:

Խմբի ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Խմբի, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների և Խմբի գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների և կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Խումբը նպատակ ունի ստեղծել հսկողության կանոնակարգված և գործող համակարգ, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(ii) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում հաճախորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի և տրված փոխառությունների հետ կապված:

Ֆինանսական ակտիվների և տրամադրված ֆինանսական երաշխավորությունների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:

Ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեքկումից կորուստը ներկայացվել է ֆինանսական ծախսերի կազմում: Շահույթում կամ վնասում տրամադրված ֆինանսական երաշխավորությունների գծով արժեքկումից կորուստ չի ճանաչվել, քանի որ սկզբնապես ճանաչված ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի և ճանաչված կուտակային եկամտի տարբերությունը գերազանցում էր ժամանակաշրջանի հաշվարկված ակնկալվող պարտքային կորուստները:

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր պատվիրատուի բնութագրերից: Այնուամենայնիվ, ղեկավարությունը դիտարկում է մաս այն գործոնները, որոնք կարող են ազդեցություն ունենալ Խմբի պատվիրատուների բազայի վրա, այդ թվում՝ այն ոլորտին և երկրին բնորոշ պարտազանցման տեղի ունենալու ռիսկը, որտեղ իրենց գործունեությունն են իրականացնում պատվիրատուները:

Խմբի գրեթե ամբողջ հասույթը և առևտրական դեբիտորական պարտքերը վերագրելի են կապակցված կողմ հանդիսացող մեկ պատվիրատուի հետ իրականացվող վաճառքի գործարքներին, որը գրանցված է և գործում է Հայաստանում: Պատվիրատուն ունի BA2 արտաքին պարտքային վարկանիշ՝ ըստ «Moody's» վարկանիշային գործակալության կողմից հրապարակված տվյալների և ներկայումս դասված է 1-ին փուլ:

Խումբը չի պահանջում գրավ առևտրական և այլ պարտքերի համար:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում կորպորատիվ հաճախորդների համար

Խումբը պարտքային ռիսկին ենթարկվող յուրաքանչյուր գործիքին տալիս է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ տարբեր տվյալների հիման վրա, որոնք օգտագործվում են վնաս կրելու ռիսկը կանխատեսելու համար (ներառելով, սակայն չսահմանափակվելով հետևյալով՝ արտաքին վարկանիշներ, աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվություններ, կառավարչական հաշվետվություններ, դրամական հոսքերի կանխատեսումներ և մամուլում առկա տեղեկատվություն պատվիրատուի վերաբերյալ), և կիրառելով պարտքային որակի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները: Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակները սահմանվում են որակական և քանակական գործոնների հիման վրա, որոնք վկայում են պարտազանցման տեղի ունենալու ռիսկի մասին և համընկնում են «Moody's Investor Services» վարկանիշային գործակալության արտաքին պարտքային վարկանիշների սահմանումների հետ:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ և բանկային ավանդներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ 461,619 հազար դրամ գումարով դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ և 908,548 հազար դրամ գումարով ավանդներ (2018թ-ին՝ համապատասխանաբար 972,085 հազար դրամ և 935,850 հազար դրամ), որոնք իրենցից ներկայացնում են առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այս ակտիվների հետ կապված: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները պահվում են «Moody's Investor Services» վարկանիշային գործակալության Ba3 վարկանիշով բանկերում:

Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների և ավանդների գծով արժեզրկումը չափվել է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների հիմունքով և արտացոլում է ռիսկին ենթարկվող գործիքների կարճ ժամկետները: Խումբը գտնում է, որ դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների և ավանդների բոլոր մնացորդները դասվում են 1-ին փուլ:

Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների և ավանդների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները գնահատելու համար Խումբը կիրառում է առևտրական դեբիտորական պարտքերի համար օգտագործվող մոտեցմանը նմանատիպ մոտեցում:

Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություններ

Խումբը չի գտնում, որ այլ կողմերի պարտավորությունների կատարումը երաշխավորելու համար իր կողմից կնքված ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը հանդիսանում են ապահովագրության պայմանագրեր և հաշվառում է այդ պայմանագրերը ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն: Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ ֆինանսական երաշխավորությունները տրամադրվում են միայն կապակցված կողմերի պարտավորությունների համար: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը տրամադրել է երաշխավորություններ որոշ բանկերի՝ երեք կապակցված կողմերին տրված վարկերի հետ կապված (Ծանոթագրություն 24):

Ֆինանսական երաշխավորությունների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները գնահատելու համար Խումբը կիրառում է առևտրական դեբիտորական պարտքերի համար օգտագործվող մոտեցմանը նմանատիպ մոտեցում:

Տրված փոխառություններ

Տրված փոխառությունների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները գնահատելու համար Խումբը կիրառում է առևտրական դեբիտորական պարտքերի համար օգտագործվող մոտեցմանը նմանատիպ մոտեցում:

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ փոխառությունները տրամադրվում են կապակցված կողմերին: Խումբը սովորաբար պահանջում է ֆինանսական երաշխավորություններ որպես գրավ տրված փոխառությունների դիմաց (Ծանոթագրություն 13):

Խումբը չի ակնկալում էական վնասներ կապակցված կողմերին տրված փոխառություններից, քանի որ ֆինանսական երաշխավորություն տրամադրված կապակցված կողմի ֆինանսական վիճակը կայուն է:

Տրված փոխառությունները տրամադրվել են արտաքին վարկանիշ չունեցող կազմակերպություններին: Դեկավարության գնահատմամբ վարկանիշը մոտավորապես համապատասխանում է «Moody’s»-ի վարկանիշային համակարգի BA3-B1 վարկանիշին:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և տրված փոխառությունների և ավանդների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

	Համախառն մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	Կորստի պահուստը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	Համախառն մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	Կորստի պահուստը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.
Տրված փոխառություններ	10,760,318	(44,219)	10,264,277	(37,767)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի	2,899,420	-	1,861,347	-
Ավանդների	909,318	(770)	939,265	(3,415)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	461,619	-	971,308	-
	15,030,675	(44,989)	14,036,197	(41,182)

(iii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Խումբը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Խմբի մոտեցումն է ապահովել, որքանով հնարավոր է, բավարար իրացվելիություն սովորական և արտասովոր պայմաններում պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Խմբի համբավը վտանգելու:

Որպես կանոն Խումբն ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը 60 օրվա ընթացքում ծածկելու համար՝ ներառյալ ֆինանսական պարտականությունների սպասարկման ծախսերը: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ ողջամտներն կանխատեսել, օրինակ՝ բնական աղետները:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրով մնացած մարման ժամկետները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չզեղչված գումարները, որոնք ներառում են գնահատված տոկոսների վճարումները:

31 դեկտեմբերի 2019թ.	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր					
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի
հազ. դրամ							
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ							
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	289,226	351,348	1,463	2,835	12,986	17,238	316,826
Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություններ	2,219,352	2,219,352	-	2,219,352	-	-	-
	<u>18,393,562</u>	<u>18,393,562</u>	-	-	<u>18,393,562</u>	-	-
	<u>20,902,140</u>	<u>20,964,262</u>	<u>1,463</u>	<u>2,222,187</u>	<u>18,406,548</u>	<u>17,238</u>	<u>316,826</u>

31 դեկտեմբերի 2018թ.	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր					
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի
հազ. դրամ							
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ							
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր Փոխառություններ կապակցված կողմերից Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,422,365	1,729,408	6,912	13,156	61,320	81,612	1,566,408
Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություններ	13,244	14,316	-	-	-	14,316	-
	1,267,612	1,267,612	-	1,267,612	-	-	-
	<u>12,828,030</u>	<u>12,828,030</u>	-	<u>1,935,000</u>	<u>10,893,030</u>	-	-
	<u>15,531,251</u>	<u>15,839,366</u>	<u>6,912</u>	<u>3,215,768</u>	<u>10,954,350</u>	<u>95,928</u>	<u>1,566,408</u>

Չի ակնկալվում, որ ժամկետայնության վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ շատ ավելի վաղ ժամկետներում կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարների չափով:

(iv) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկն Խմբի եկամտի կամ ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է շուկայական գների, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Խումբը ենթարկվում է շուկայական ռիսկին: Շուկայական ռիսկը հիմնականում կապված է Խմբի համար սահմանված սակագների հետ և ազդում է էլեկտրաէներգիայի ձեռքբերման գնի և այն գնի վրա, որը կարող է սահմանվել օգտագործողների համար՝ սպառված էլեկտրականության համար: Թեև Խումբը կարող է ազդել սահմանված որոշ սակագների չափերի վրա, սակագների չափերը գտվում են Խմբի վերահսկողության սահմաններից դուրս, և քաղաքական գործոնները նույնպես դեր են խաղում վերջնական սակագների վերաբերյալ որոշում կայացնելիս:

Արժույթային ռիսկ

Արժույթային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը կապված է վերջինիս ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով արտահայտված վաճառքների, գնումների և փոխառությունների և Խմբի կազմի մեջ մտնող ընկերությունների ֆունկցիոնալ արժույթի հետ:

Ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին

Ստորև ներկայացված է Խմբի ենթարկվածությունն արտարժույթի ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտված	ԱՄՆ դոլարով արտահայտված
	2019թ.	2018թ.
Տրված փոխառություններ	7,441,919	7,933,391
Վարկեր և փոխառություններ	(289,226)	(1,422,365)
Չուտ ենթարկվածություն	7,152,693	6,511,026

Տարվա ընթացքում կիրառվել են հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
1 ԱՄՆ դոլար	480.24	483.93	479.7	483.75

Զգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և սեփական կապիտալի ու շահույթի կամ վնասի (նախքան հարկումը) վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	Աճ	Նվազում
	Շահույթ կամ վնաս	Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2019թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	(715,269)	715,269
31 դեկտեմբերի 2018թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	(651,103)	651,103

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում տրված փոխառությունների, վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն դրույքով պարտք):

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խմբի բոլոր տոկոսակիր պարտավորությունների համար գործում է ֆիքսված տոկոսադրույք:

Խումբը չի հաշվառում ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ որպես վաճառքի համար մատչելի: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն չեն ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

24. Խոշոր դուստր կազմակերպություններ

Դուստր կազմակերպություն	Գրանցման վայրը	2019թ.	2018թ.
		Սեփականություն/ Չայնի իրավունք Ընդամենը	Սեփականություն/ Չայնի իրավունք Ընդամենը
«Էներգո Ինվեստ Հոլդինգ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	100%	100%
«Չորագետ Հիդրո» ՍՊԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	100%	100%

25. Հանճառություններ

Խումբը ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը հաշվառում է ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն: Ստանդարտի համաձայն պայմանագիրը սկզբնապես պետք է չափվի իրական արժեքով, իսկ հետագայում՝ հետևյալներից ավելի բարձրով՝ ՖՀՄՍ 9-ի համապատասխան որոշված կորստի պահուստից և սկզբնապես ճանաչված գումարից՝ հանած, երբ տեղին է, ՖՀՄՍ 15-ի սկզբունքներին համապատասխան ճանաչված եկամտի կուտակային գումարը:

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ ֆինանսական երաշխավորությունները տրամադրվում են միայն ընդհանուր վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպությունների պարտավորությունների կատարումը երաշխավորելու համար:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը երաշխավորել է երեք կապակցված կողմերի վարկային պայմանագրերով նախատեսված պարտականությունների կատարումը: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պայմանագրային գումարը և մնացորդը կազմում էր 18,393,562 հազար դրամ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 12,828,030 հազար դրամ):

Պայմանագրի համաձայն երաշխավորողներն անդառնալիորեն և անվերապահորեն՝

- երաշխավորում են բանկի նկատմամբ Վարկային պայմանագրով ստանձնած բոլոր պարտականությունների ժամանակին կատարումը երաշխավորողների կամ փոխառուների կողմից,
- հանձն են առնում, որ եթե փոխառուն չվճարի որևէ գումար պայմանագրով սահմանված ժամկետում կամ դրա հետ կապված, երաշխավորողն անմիջապես ըստ պահանջի կվճարի այդ գումարն այնպես, ինչպես կաներ, եթե այն լիներ հիմնական պարտապանը:

26. Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրության ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանի Հանրապետությունում: Խմբի հիմնական միջոցներն ապահովագրված են ֆիզիկական վնասից և գողությունից մինչև 2,929,845 հազար դրամի չափով:

(բ) Դատական վարույթներ

Խումբը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում, որոնք կարող են նշանակալի ազդեցություն ունենալ Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակի վրա:

(դ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Դեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

27. Կապակցված կողմեր

(ա) Մայր կազմակերպություն և վերջնական վերահսկող կողմ

Խմբի անմիջական մայր կազմակերպությունը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն է: Խմբի վերջնական վերահսկող անձն է պրն. Սամվել Կարապետյանը:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է «Աշխատակազմի գծով ծախսեր» հոդվածում:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	435,918	230,179

(գ) Այլ գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը ղեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդ առ 31 ղեկտեմբերի	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Ապրանքների և ծառայությունների վաճառք				
Մայր կազմակերպության այլ դուստր կազմակերպություններ	19,958,571	15,610,383	2,906,130	1,869,749
Ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերում				
Մայր կազմակերպության այլ դուստր կազմակերպություններ	203,735	172,324	27,465	22,720
Տրված փոխառություններ				
Մայր կազմակերպություն	2,863,209	970,000	3,523,457	975,730
Ասոցիացված կազմակերպություններ	250,000	-	250,000	-
Այլ կապակցված կողմ	5,500	8,043,300	7,644,076	9,737,740
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր				
Մայր կազմակերպություն	15,485	-	13,572	-
Այլ կապակցված կողմեր	138,959	160,493	59,908	90,833
Ստացված վարկեր և փոխառություններ				
Մայր կազմակերպություն	-	13,005	-	13,244
Տոկոսային եկամուտ				
Մայր կազմակերպություն	69,336	5,730	-	-
Այլ կապակցված կողմ	364,458	388,533	673,740	258,864
Այլ				
Մայր կազմակերպությանը տրամադրված երաշխավորություններ	3,492,190	-	3,492,190	-
Այլ կապակցված կողմերին տրամադրված երաշխավորություններ	14,901,372	12,828,030	14,901,372	12,828,030

28. Չափման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով, բացառությամբ հիմնական միջոցների, որոնք հաշվառվում են վերագնահատված արժեքով:

29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար Խմբի անդամ ընկերությունների կողմից:

(ա) Համախմբման հիմունքներ

(i) *Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ*

Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումները հաշվառվում են կիրառելով ձեռքբերման մեթոդը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ, որն այն ամսաթիվն է, երբ վերահսկողությունը փոխանցվում է Խմբին:

Խումբը գուդվիլի չափումն իրականացնում է ձեռքբերման ամսաթվին որպես՝

- փոխանցված հատուցման իրական արժեք, գումարած
- ձեռք բերվող կազմակերպությունում չվերահսկող բաժնեմասերի ճանաչված գումարը, գումարած
- ձեռնարկատիրական գործունեության փուլային ձեռքբերման դեպքում՝ ձեռքբերվող կազմակերպությունում նախկինում գոյություն ունեցող բաժնեմասը, հանած
- ձեռքբերված որոշելի ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների գուտ ճանաչված գումարը (որպես կանոն՝ իրական արժեքը):

Երբ տարբերությունը բացասական է, գեղջով ձեռքբերումից օգուտը ճանաչվում է անմիջապես շահույթում կամ վնասում:

Փոխանցված հատուցումը չի ներառում նախկինում գոյություն ունեցած հարաբերությունների մարմանը վերաբերող գումարները: Նման գումարները որպես կանոն ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Գործարքի հետ կապված ծախսերը, բացառությամբ պարտքային կամ բաժնային արժեթղթերի թողարկման հետ կապված ծախսերի, որոնք Խումբը կրում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման հետ կապված, ծախսագրվում են կատարվելու ժամանակ:

(ii) *Չվերահսկող բաժնեմաս*

Չվերահսկող բաժնեմասերը չափվում են ձեռք բերվող կազմակերպության որոշելի գուտ ակտիվներում չվերահսկող բաժնեմասի համամասնությամբ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

(iii) Դուստր կազմակերպություններ

Դուստր կազմակերպությունները Խմբի կողմից վերահսկվող ընկերություններ են: Դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ներառվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝ վերահսկումը սկսելու պահից մինչև վերահսկման դադարեցումը: Դուստր կազմակերպությունների կողմից կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում անհրաժեշտության դեպքում կատարվում են փոփոխություններ՝ Խմբի կողմից ընդունված քաղաքականության հետ համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով: Դուստր կազմակերպությունում չվերահսկող բաժնեմասերի նկատմամբ կիրառելի վնասը բաշխվում է չվերահսկող բաժնեմասերին նույնիսկ եթե դրա արդյունքում չվերահսկող բաժնեմասերի մնացորդը դառնում է բացասական:

(iv) Մասնակցություններ բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտներում

Խմբի մասնակցությունները բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտներում իրենցից ներկայացնում են մասնակցություններն ասոցիացված կազմակերպություններում:

Ասոցիացված կազմակերպություններն այն կազմակերպություններն են, որոնց նկատմամբ Խումբն ունի նշանակալի ազդեցություն, սակայն որոնցում չի իրականացնում վերահսկողություն կամ համատեղ վերահսկողություն ֆինանսական և գործառնական քաղաքականությունների նկատմամբ: Նշանակալի ազդեցությունը ենթադրվում է այն դեպքում, երբ Խմբին են պատկանում մեկ այլ կազմակերպության քվեարկության իրավունք տվող ձայների 20%-ից 50%:

Ասոցիացված կազմակերպություններում մասնակցությունները հաշվառվում են բաժնեմասնակցության մեթոդով և սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնական արժեքով:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են Խմբի մասնաբաժինը բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտների շահույթում կամ վնասում և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում այն ճշգրտումներից հետո, որոնք կատարվում են ներդրման օբյեկտի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը Խմբի կողմից օգտագործվողին համապատասխանեցնելու համար՝ սկսած այն ամսաթվից, երբ սկսում է գործել նշանակալի ազդեցությունը կամ համատեղ վերահսկողությունը, մինչև այն ամսաթիվը, երբ նշանակալի ազդեցությունը կամ համատեղ վերահսկողությունը դադարում է:

Երբ Խմբի մասնաբաժինը վնասում գերազանցում է վերջինիս մասնակցությունը բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտում, մասնակցության հաշվեկշռային արժեքը, ներառյալ երկարաժամկետ ներդրումները, նվազեցվում է գրոյի և հետագա վնասի ճանաչումը դադարեցվում է, այն ճանաչվում է միայն այն չափով, որով Խումբը ստանձնել է պարտավորություն կամ կատարել է վճարումներ ներդրման օբյեկտի անունից:

(v) Համախմբման ընթացքում բացառվող գործառնություններ

Ներխմբային հաշվարկների մնացորդներն ու գործառնությունները, ինչպես նաև ներխմբային գործառնություններից առաջացող ցանկացած չիրացված եկամուտները և ծախսերը բացառվում են:

(vi) Ակտիվների խմբի ձեռքբերում

Եթե Խումբը ձեռք է բերում ակտիվ կամ ակտիվների խումբ, ներառյալ՝ ստանձնած պարտավորությունները, որոնք չեն կազմում ձեռնարկատիրական գործունեություն, ապա նման գործառնությունները հաշվառվում են որպես ակտիվի ձեռքբերման գործառնություններ, որոնց շրջանակներում ձեռքբերման արժեքը բաշխվում է խմբի կազմի մեջ մտնող առանձին որոշելի ակտիվների և պարտավորությունների վրա՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքներին համամասնորեն: Ձեռնարկատիրական գործունեությունը գործունեությունների և ակտիվների փոխկապակցված ամբողջություն է, որը կարելի է իրականացնել և կառավարել՝ ուղղակիորեն ներդրողներին (կամ այլ սեփականատերերին, անդամներին կամ մասնակիցներին) շահաբաժինների, ծախսումների տնտեսման կամ այլ տնտեսական օգուտների տեսքով հատույց ապահովելու նպատակով:

(vii) Վերահսկողության կորուստ

Վերահսկողությունը կորցնելիս Խումբն ապաճանաչում է դուստր կազակերպության ակտիվները և պարտավորությունները, չվերահսկող բաժնեմասերը և դուստր կազակերպությանը վերաբերող սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչները: Վերահսկողությունը կորստի արդյունքում առաջացող ավելցուկը կամ պակասորդը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Եթե Խումբը պահպանում է մասնակցություն նախկին դուստր կազակերպությունում, այն չափվում է իրական արժեքով այն ամսաթվի դրությամբ, երբ Խումբը կորցնում է վերահսկողությունը: Հետագայում այն հաշվառվում է որպես բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտ կամ որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միոցով չափվող ֆինանսական ակտիվ՝ կախված պահպանված ազդեցության չափից:

(բ) Հասույթ

Հանախորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 6-ի (գ) կետում:

(գ) Ֆինանսական եկամուտ և ծախսեր

Խմբի ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսը,
- ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը կամ վնասը:

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը զեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը ներկայացվում են զուտ հիմունքով որպես ֆինանսական եկամուտ կամ ֆինանսական ծախս՝ կախված այն հանգամանքից, թե որ դիրքում են կատարվում արտարժույթի փոփոխությունները՝ զուտ շահույթի, թե՛ զուտ վնասի:

(դ) Արտարժույթ

(i) Արտարժույթով գործարքներ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույթով հաշվարկված տոկոսների ու վճարումների մասով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Արտարժույթի վերափոխարկումից առաջացող տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(ե) Աշխատակիցների հատուցումներ

(i) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց զեղչման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելուց հետո: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Խումբն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես անցյալ ծառայության արդյունք կամ կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(զ) Ծահուքահարկ

Ծահուքահարկի գծով ծախսը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Այն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված տարրերին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը տարվա հարկվող շահույթի կամ վնասի գծով հարկի վճարվելիք կամ ստացվելիք գումարն է, որը հաշվարկվում է կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ներառում է նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները: Վճարվելիք ընթացիկ հարկը ներառում է նաև շահաբաժինների գծով առաջացող հարկային պարտավորությունները:

(i) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում՝

- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման հետ կապված այն գործարքում, որը չի հանդիսանում ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում և որը ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա,
- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք վերաբերում են դուստր կազմակերպություններում կատարած ներդրումներին, այնքանով որքանով Խումբն ի վիճակի է վերահսկել ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման ժամկետները և հավանական է, որ դրանք չեն հակադարձվի մոտ ապագայում,
- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են գուղվիլի սկզբնական ճանաչման հետ կապված:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Խումբն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Խմբի հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալվում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Խումբն ունի ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կամ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմունքով, կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները:

Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսդրության համաձայն՝ Խմբի կազմի մեջ մտնող ընկերության հարկային վնասները և ընթացիկ հարկային ակտիվները չեն կարող հաշվանցվել Խմբի այլ ընկերությունների հարկվող շահույթի և ընթացիկ հարկային պարտավորությունների հետ: Բացի այդ, հարկման բազան որոշվում է առանձին հիմունքով Խմբի հիմնական գործունեության յուրաքանչյուր տեսակի համար և, այդ իսկ պատճառով, գործունեության տարբեր տեսակներին վերաբերող հարկային վնասը և հարկվող շահույթը չեն կարող հաշվանցվել:

Ընթացիկ և հետաձգված հարկի գումարը որոշելիս՝ Խումբը հաշվի է առնում անորոշ հարկային դիրքերի ազդեցությունը և վճարման ենթակա լրացուցիչ հարկերի, տուգանքների և ժամկետանց վճարումների գծով հաշվեգրված տոկոսների առկայության հանգամանքը: Խումբը գտնում է, որ հարկային պարտավորությունների գծով հաշվեգրումները բավարար են բոլոր չստուգված հարկային տարիների համար՝ հիմք ընդունելով բազմաթիվ գործոնների իր գնահատականը՝ այդ թվում հարկային օրենսդրության մեկնաբանությունները և նախկին տարիների փորձը: Այս գնահատականը հիմնված է գնահատումների և ենթադրությունների վրա և կարող է ներառել մի շարք դատողություններ սպազա իրադարձությունների վերաբերյալ: Կարող է ի հայտ գալ նոր տեղեկատվություն, որը կարող է ստիպել Խմբին փոխել իր դիրքորոշումը գոյություն ունեցող հարկային պարտավորությունների բավարար լինելու մասին: Հարկային պարտավորությունների նման փոփոխություններն ազդեցություն կունենան հարկային ծախսերի վրա այն ժամանակաշրջանում, որում կատարվել է նման գնահատումը:

(ե) Պաշարներ

Պաշարները ներկայացված են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների սկզբնական արժեքը հաշվարկվում է «առաջինը մուտք, առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռք բերման ծախսերը, արտադրական կամ փոխարկման ծախսերը և դրանք ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսեր: Արտադրված պաշարների և անավարտ արտադրանքի դեպքում սկզբնական արժեքը ներառում է արտադրական վերադիր ծախսումների համապատասխան մասը՝ հիմք ընդունելով արտադրական նորմատիվային հզորությունը:

Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են վերագնահատված արժեքով՝ հանած հետագայում կուտակված մաշվածությունը և կուտակված արժեզրկումից կորուստները: Վերագնահատումներն իրականացվում են բավարար պարբերականությամբ, որպեսզի հաշվեկշռային արժեքը էականորեն չտարբերվի հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ իրական արժեքից:

Եթե ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով աճում է, աճը ճանաչվում է որպես այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք: Սակայն եթե այդ աճը վերականգնում է նույն ակտիվի շահույթում կամ վնասում ճանաչված նախկին վերագնահատումների արդյունքում առաջացած նվազումը, ապա այն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Եթե ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով նվազում է, նվազումը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ առկա է պարտքային մնացորդ վերագնահատման պահուստում:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված շահույթը և վնասը որոշվում են համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում են գուտ հիմունքով «Այլ եկամուտ/Այլ ծախս» հոդվածում՝ շահույթում կամ վնասում: Վերագնահատված ակտիվի վաճառքի դեպքում վերագնահատման պահուստում որպես վերագնահատումից աճ ներառված գումարը փոխանցվում է չբաշխված շահույթ:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են, երբ հավանական է, որ Խումբ կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործման հանձնելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից:

Հիմնական միջոցների բոլոր միավորների մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հոդատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների էական միավորների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար.

- Շենքեր 5-ից 80 տարի,
- Շինություններ և մեխանիզմներ 5-ից 50 տարի;
- Մեքենասարքավորումներ 3-ից 7 տարի:

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(թ) Ոչ նյութական ակտիվներ

(i) Գուղվիլ

Գուղվիլը, որն առաջանում է դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման արդյունքում, չափվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված արժեքկումից կորուստները:

(ii) Հետազոտություն և մշակում

Հետազոտության ծախսումները, որն իրականացվում է նոր գիտական կամ տեխնիկական գիտելիքներ և իմացություն ձեռք բերելու ակնկալիքով, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում կատարվելու ժամանակ:

Մշակումը ենթադրում է նոր կամ էականորեն բարելավված արտադրատեսակների և գործընթացների ստեղծման պլանավորումը և նախագծումը: Մշակման ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն դեպքում, երբ դրանք կարելի է արժանահավատորեն չափել, արտադրատեսակը կամ գործընթացը տեխնիկապես և կոմերցիոն տեսանկյունից իրատեսական է, ապագա տնտեսական օգուտներ ստանալը հավանական է, և Խումբը մտադիր է ավարտել մշակումը և օգտագործել կամ վաճառել ակտիվը և ունի դրա համար բավարար ռեսուրսներ: Կապիտալացված ծախսումները ներառում են նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի և վերադիր ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են ակտիվ իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ, և կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Այլ մշակման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, երբ կատարվում են:

Սկզբնական ճանաչումից հետո կապիտալացված մշակման ծախսումները ճափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(iii) Լիցենզիա և այլ ոչ նյութական ակտիվներ

Լիցենզիան և Խմբի կողմից ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ունեն օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(iv) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ ավելացնում են այն առանձին ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, որին վերաբերում են: Բոլոր այլ ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(iv) Ամորտիզացի

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի գծով՝ հանած դրամագործային արժեքը:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի (բացառությամբ գուղվիլի) օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը:

Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- լիցենզիա 9 տարի,
- այլ ոչ նյութական ակտիվներ 3-ից 7 տարի:

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Խումբը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դեբիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չչափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դեբիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) Դասակարգում և հետագա չափում

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող՝ պարտքային ներդրումների համար, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող՝ բաժնային ներդրումների համար, կամ շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի անսպասելի առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Այս ակտիվները ներառում են բոլոր ածանցյալ ֆինանսական ակտիվները: Սկզբնական ճանաչման պահին Խումբը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված տոկոսային եկամտի ստացումը, ապահովել որոշակի տոկոսային եկամտաբերության մակարդակը, համապատասխանեցնել ֆինանսական ակտիվների ժամկետներն այն պարտավորությունների ժամկետներին, որոնք ֆինանսավորվում են այդ ակտիվներով, կամ դրամական միջոցների ակնկալվող արտահոսքին, կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի կատարողականը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Խմբի ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:

- ինչպես են վարձատրվում բիզնեսի ղեկավարները, օրինակ՝ արդյոք վարձատրությունը հիմնված է կառավարվող ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի, թե՛ հավաքված դրամական հոսքերի վրա:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապահովագրման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Խումբը շարունակում է ճանաչել այդ ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք պահվում են առևտրական նպատակով կամ կառավարվում են և որոնց արդյունքը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Խումբը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- պայմանները, որոնք կարող են ճշգրտել պայմանագրային արժեկտրոնային դրույքը, այդ թվում՝ փոփոխական տոկոսադրույքի պայմանները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Խմբի պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Խումբն իր ֆինանսական ակտիվները դասում է ամորտիզացված արժեքով չափվող գործիքների դասին: Այս ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապահովագրումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող: Ֆինանսական պարտավորությունը դասակարգվում է որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող, եթե այն դասվում է առևտրական նպատակով պահվող գործիքների դասին, ածանցյալ գործիք է կամ նախորոշված է որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման պահին: Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորությունները չափվում են իրական արժեքով, իսկ դրանց գծով զուտ օգուտները և կորուստները, ներառյալ՝ տոկոսային ծախսը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Այլ ֆինանսական պարտավորությունները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտները և կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Խումբը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին մնանատիպ ուղեցույց:

Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառում):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող փոփոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր չեն, փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այս դեպքում, Խումբը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես փոփոխությունից օգուտ կամ

կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ փոփոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք զեչվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե փոփոխությունը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Խումբը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Խումբը ճանաչում է փոփոխության (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում փոփոխության (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները գուտ ստացված վճարներով և զեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում փոփոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

(iv) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Խումբը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Խումբն իրականացնում է գործարքներ, որոնց շրջանակում փոխանցում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված ակտիվները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվների սեփականության հետ կապված կամ բոլոր, կամ, ըստ էության, բոլոր ռիսկերը և հատույցները: Նման դեպքերում փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են: Խումբը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, որի դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ՝ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամային ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(v) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է զուտ գումարն այն և միայն այն դեպքում, երբ Խումբը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ հաշվարկն իրականացնել զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(ի) Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի և բաժնետոմսերի օպցիոնների թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

Արտոնյալ բաժնետոմսեր

Մարման ոչ ենթակա արտոնյալ բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ, քանի որ դրանց գծով ենթակա են վճարման հայեցողական շահաբաժիններ, դրանք չեն պարունակում դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ վճարելու

որևէ պարտականություն և չեն պահանջում մարում Խմբի փոփոխական քանակությամբ բաժնային գործիքների միջոցով: Արտոնյալ բաժնետոմսերի գծով հայեցողական շահաբաժինները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի բաշխումներ՝ Ընկերության բաժնետերերի հաստատմամբ:

(i) Արժեզրկում

Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական գործիքներ

Խումբը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը միշտ չափվում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Խումբը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, Խմբի անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը և ապագայամետ տեղեկատվությունը:

Խումբը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ հաճախորդն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականություններն Խմբի նկատմամբ, եթե Խումբը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (վերջինիս առկայության դեպքում), կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 90 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարն ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների մի մասն է, որն իրենից ներկայացնում է այն ակնկալվող պարտքային կորուստները, որոնք առաջանում են ֆինանսական գործիքի գծով հաշվետու ամսաթվից հետո 12 ամսում հնարավոր պարտազանցման դեպքերից (կամ ավելի կարճ ժամկետում, եթե գործիքի ակնկալվող ամբողջ ժամկետը պակաս է 12 ամսից):

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում Խումբը ենթարկված է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացում են պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված պարտքային կորուստների գնահատականը: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասուրդների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Խմբին հասանելիք դրամական հոսքերի և Խմբի կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Ակնկալվող պարտքային կորուստները գեղջվում են ֆինանսական ակտիվի արդյունավետ տոկոսադրույքով:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խումբը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է՝ պարտագանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Խմբի կողմից փոխառության կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Խումբը այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ փոխառուն կսննկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Խումբը չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Ֆիզիկական անձ հանդիսացող հաճախորդների համար Խումբը կիրառում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս գրելու քաղաքականություն ֆինանսական ակտիվի ավելի քան 180 օր ժամկետանց լինելու դեպքում՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ակտիվների գծով գումարների փոխհատուցման նանցյալ ժամանակաշրջանների փորձը: Իրավաբանական անձ հանդիսացող հաճախորդների համար Խումբն իրականացնում է դուրսգրման ժամկետների և գումարի առանձին գնահատում՝ ելնելով փոխհատուցման ողջամիտ ակնկալիքներից: Խումբը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Խմբի ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

(Խ) Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություններ

Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորության գծով պարտավորությունը Խումբը սկզբնական ճանաչում է երաշխավորության իրական արժեքով և հետագայում չափում է ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն որոշված կորստի պահուստի գումարից և սկզբնապես ճանաչված գումարի ու, կիրառելի լինելու դեպքում, ՖՀՄՍ 15-ի համաձայն ճանաչված եկամտի կուտակային գումարի տարբերությունից առավելագույնով:

Երբ Խումբը տրամադրում է ֆինանսական երաշխավորություն կապակցված կողմին նույնիսկ առանց հատուցման, համարվում է, որ մայր կազմակերպությունը գործում է բաժնետիրոջ կարգավիճակով և ֆինանսական երաշխավորության տրամադրումը ճանաչվում է որպես կապիտալի բաշխում:

(Ծ) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ունի ընթացիկ իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Պահուստները որոշվում են ակնկալվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերը գեղչելով հարկումից առաջ այն դրույքով, որն արտացոլում է տվյալ շուկայում փողի ժամանակային արժեքը և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը: Ջեդջի գծով ծախսը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Խումբը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ստորև ներկայացված փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանություններն ըստ ակնկալիքների էական ազդեցություն չեն ունենա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումների փոփոխություններ ՖՀՄՍ ստանդարտներում,*
- *«Բիզնես» տերմինի սահմանում (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ),*
- *«Էական» տերմինի սահմանում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ),*
- *ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր»,*
- *Երկարաժամկետ մասնակցություններ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում (ՀՀՄՍ 28-ի փոփոխություններ),*
- *Պլանի փոփոխություն, կրճատում կամ մարում (ՀՀՄՍ 19-ի փոփոխություններ):*

31. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

(ա) Գուստր կազմակերպության ձեռքբերում

2020թ. մարտի 10-ին Խումբը ձեռք բերեց վերահսկողություն «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի նկատմամբ՝ գնելով ընկերության բաժնետոմսերի և քվեարկության իրավունք տվող բաժնեմասերի 100%-ը 1,374,479 հազար դրամով:

(բ) Այլ հանգամանքներ

2020թ. մարտի 11-ին Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը կորոնավիրուսի բռնկումը գնահատեց որպես համաճարակ: Ի պատասխան COVID-19 բռնկումով բնակչության առողջությանը սպառնացող լուրջ սպառնալիքի՝ Հայաստանի Հանրապետության իշխանությունները միջոցներ ձեռնարկեցին հիվանդության տարածումը կանխելու համար, այդ թվում՝ սահմանափակելով մարդկանց միջասհմանային տեղաշարժը, օտարերկրացիների մուտքը Հայաստանի Հանրապետություն և կարգադրելով տնտեսական գործունեության սուբյեկտներին անցնել հեռավար աշխատանքային ռեժիմի: 2020թ. մարտի ընթացքում իշխանություններն աստիճանաբար սկսեցին կիրառել սոցիալական հեռավորության պահպանմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումներ, այդ թվում՝ փակվեցին դպրոցները, համալսարանները, ռեստորանները, կինոթատրոնները, թատրոնները, թանգարանները և մարզասրահները: Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգությունն ապահովելու նպատակով՝ կառավարությունը հայտարարեց արտակարգ դրություն 2020թ. մարտի 16-ից մինչև մայիսի 14-ը բոլոր կազմակերպությունների համար, բացառությամբ բժշկական և դեղագործական կազմակերպությունների, շտապ օգնության ծառայության, սննդի և առաջին անհրաժեշտության ապրանքների մատակարարների և շնորհատվող աշխատանքային ցիկլով կազմակերպությունների:

Շատ երկրներում սահմանափակումների և կազմակերպությունների գործունեության ընդհատման պատճառով նվազել է համաշխարհային պահանջարկը, հանգեցնելով պետական բյուջեի կրճատմանը, ինչը, հավանաբար, նշանակալի տնտեսական և սոցիալական հետևանքներ կունենա և անխուսափելիորեն կազդի պետական հատվածի ծախսերի վրա:

Այս իրադարձություններն զգալի անբարենպաստ ազդեցություն կունենան տնտեսության վրա, ներառյալ.

- Առևտրային գործունեության և տնտեսական գործունեության խափանումը՝ բացասական ազդեցություն ունենալով մատակարարման շղթաների վրա և հանգեցնելով պայմանագրերի խախտման,
- Որոշ ոլորտների կազմակերպությունների գործունեության խափանումը, որոնք գործում են թե՛ տեղական շուկայում և թե՛ կենտրոնացած են արտահանման վրա, որոնց գործունեությունը մեծապես կախված է օտարերկրյա շուկաներից: Առավել տուժած ոլորտները են մանրածախ առևտուրը, ճանապարհորդությունների, զբոսաշրջության, հանգստի կազմակերպման և հյուրընկալության ոլորտները, տրանսպորտը, նավթարդյունաբերությունը, շինարարությունը, ավտոմոբիլային, ապահովագրական և ֆինանսական ոլորտները,
- Առաջնային անհրաժեշտության ապրանքներ և ծառայություններ չհանդիսացող ապրանքների և ծառայությունների նկատմամբ պահանջարկի էական նվազումը,
- Տնտեսական գործունեության իրականացման պայմանների հետ կապված անորոշության մեծացումը, որն արտացոլվում է ակտիվների գների և արտարժույթի փոխարժեքի մեծ տատանողականությամբ:

2020թ. մարտին ՀՀ կառավարությունը հայտարարեց միջոցառումների փաթեթ COVID-19 բռնկման հետևանքով առավել տուժած ոլորտներին աջակցելու համար: Ծրագիրը, ի թիվս այլ միջոցառումների, ներառում է իջեցված տոկոսադրույքով վարկեր և իջեցված միջնորդավճարներ փոքր և միջին ձեռնարկությունների, վարկերի մարման հետաձգում, պետական աջակցություն վարկերի վերաֆինանսավորման և վարկերի պայմանների վերանայման հետ կապված առավել տուժած ոլորտների կազմակերպությունների համար: Առավել տուժած ոլորտների ցանկն ուշադիր կերպով վերահսկվում է և կարող է ճշգրտվել հետագա զարգացումներից ելնելով:

Խումբը գործում է էներգետիկայի և կոմունալ տնտեսության ոլորտում: Վերջին մի քանի շաբաթների ընթացքում Խմբի գործունեությունը շարունակում է մնալ կայուն վիճակում և չի ընդհատվել: Հիմք ընդունելով հրապարակայնորեն հասանելի տեղեկատվությունը այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ստորագրման ամսաթվի դրությամբ՝ ղեկավարությունը դիտարկել է հիվանդության բռնկման հնարավոր զարգացումը և դրա ակնկալվող ազդեցությունը Խմբի և տնտեսական միջավայրի վրա, որում իր գործունեությունն է իրականացնում Խումբը, ներառյալ ՀՀ կառավարության և այլ երկրների կառավարությունների կողմից արդեն իսկ ձեռնարկված միջոցառումները, որտեղ գտնվում են Խմբի հիմնական գործընկերները և հաճախորդները:

Հաշվի առնելով վերը շարադրված գործոնները և Խմբի ընթացիկ գործառնական և ֆինանսական գործունեությունը՝ ներկայումս հրապարակայնորեն հասանելի այլ տեղեկատվության հետ մեկտեղ, ղեկավարությունը չի ակնկալում, որ COVID-19 բռնկումն անմիջապես նշանակալի բացասական ազդեցություն կունենա Խմբի ֆինանսական վիճակի և գործառնական գործունեության արդյունքների վրա: Այնուամենայնիվ, ղեկավարությունը չի կարող բացառել այն հնարավորությունը, որ սահմանափակումների ժամկետի երկարաձգումը, այդ միջոցառումների խստացումը կամ վերջիններիս անբարենպաստ ազդեցությունը տնտեսական միջավայրի վրա բացասաբար կանդրադառնա Խմբի վրա միջին ժամկետի և երկարաժամկետ հեռանկարում: Խումբը նաև դիտարկում է զարգացման բացասական սցենարները և պատրաստ է դրանց համապատասխանեցնել իր գործառնական ծրագրերը: Ղեկավարությունը շարունակում է ուշադիր հետևել իրավիճակին և կձեռնարկի պատասխան քայլեր հնարավոր իրադարձությունների և հանգամանքների ազդեցությունը մեղմելու համար՝ դրանց առաջացմանը զուգահեռ: